

Otázka: Rodinné právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Wolfarine

Obecně o rodinném právu

Rodinné právo upravuje práva a povinnosti osob, které v různých rolích vystupují v rodině.

Jde především o úpravu těchto práv a povinností:

- Mezi manžely navzájem
- Mezi rodiči a dětmi
- Mezi dětmi a dalšími osobami, které jim nahrazují rodiče, či jejich funkci nějak doplňují

Rodinné právo se zabývá těmito oblastmi:

- Manželstvím a registrovaným partnerstvím
- Manželským majetkovým právem
- Příbuzenstvím a švagrovstvím
- Jinými formami péče o děti
- Výživným

Manželství a registrované partnerství

Ačkoli bylo součástí návrhu NOZ i upuštění od církevního sňatku, nadále si budou moci snoubenci zvolit civilní, nebo církevní sňatek uzavřený před církví, která je k tomu oprávněná.

Vznik manželství

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý zákonem stanoveným způsobem. Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, že spolu vstupují do manželství.

Závady ve sňatečném projevu vůle nejsou zákonnými překážkami. Těmito zákonnými překážkami, které jsou jinak nově výslovně vyjádřeny v § 672 – 676 NOZ, jsou nedostatek věku, svéprávnosti, dříve uzavřené a dosud trvající manželství (nebo registrované partnerství, nebo jiný obdobný svazek v zahraničí), příbuzenství, svěření do péče jiné osoby, poručenství a pěstounství.

Co je svéprávnost?

Jedná se o nový pojem NOZ, který nahrazuje dříve užívaný pojem „způsobilost k právním úkonům“. Plně svéprávným se člověk stává zletilostí, tedy dovršením 18. roku věku.

Plně svéprávným se člověk může stát před nabytím zletilosti v těchto případech:

Uzavřením manželství – soud může (a jsou-li pro to důležité důvody) ve výjimečných případech povolit nezletilému uzavřít manželství, který není plně svéprávný a dovršil šestnácti let věku.

Přiznáním svéprávnosti – pokud nezletilý není plně svéprávný, dosáhl věku šestnácti let, osvědčí schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti, pak může soudu navrhnout, aby mu přiznal svéprávnost. S návrhem vysloví souhlas zákonný zástupce nezletilého.

Neplatnost manželství a zdánlivé manželství

Ano, může. Za neplatné manželství se považuje takové, které vzniklo, bylo platné a jeho neplatnost prohlásí soud. NOZ rozlišuje zákonné překážky neplatnosti manželství. Bylo-li

manželství prohlášeno za neplatné, považuje se za neuzavřené. Hádky s manželkou však samozřejmě není důvodem pro neplatnost manželství.

Naopak zdánlivé manželství je takové manželství, které nikdy nevzniklo. Soud může i bez návrhu určit, že manželství není.

Manželství nevznikne:

- Pokud nebyly v projevu vůle o vstupu do manželství nebo ve sňatečném obřadu nebo v souvislosti s ním u jednoho ze snoubenců splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je pro vznik manželství nutno bezvýhradně trvat.
- Pokud není církevní sňatek uzavřen před orgánem oprávněné církve.
- Pokud snoubenci v případě církevního sňatku nepředložili osvědčení matričního úřadu, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření manželství. To se nevztahuje na sňatečný obřad v případě přímého ohrožení života snoubence.
- Pokud mezi vydáním výše uvedeného osvědčení a uzavřením sňatku uplynula doba delší než šest měsíců (podle současné úpravy tři měsíce).

-Výjimečně nemusí být při obřadu jeden ze snoubenců přítomen-prohlášení o vstupu do manželství za něj může učinit zástupce, který má jeho písemnou plnou moc.

-muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti-žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, mít k sobě úctu, žít spolu, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí—porušení těchto pravidel není stíháno sankcí, ale může být důvodem k rozvodu

-manžel/ka má právo na veškeré info týkající se výše mzdy, veškerého majetku m-a/ky, rozsahu a typu současných/budoucích pracovních činností, podnikání, vedlejších příjmů (např. z prodeje patentů), dluhů a jejich splatnosti

-pokud manžel/ka nezodpoví, může druhý m-lů podat žalobu u soudu—soud stanoví pravomocně a vymahatelně

OCHRANA M-a—uzavírání smluv zavazuje oba M-le k jejich plnění X lze soudu navrhnout vyloučení následků budoucího jednání druhého z M-lů

+pokud spolu nežijí a mají děti, pak s uzavřením smlouvy vzniká závazek pouze toho, který

smlouvu podepsal

Zánik manželství

Manželství zaniká:

Rozvodem – lze rozlišit rozvod se zjišťováním příčin rozvratu manželství, a rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství.

V případě rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu manželství soud manželství rozvede, pokud je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití.

Rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství se často nevhodně označuje jako „smluvený“ či „nesporný“ rozvod. Soud nezjišťuje příčiny rozvodu a manželství rozvede, pokud jsou splněny zákonem požadované podmínky.

Prohlášením za mrtvého jednoho z manželů nebo smrtí – smrt je považována za přirozený způsob zániku manželství. Proto NOZ oproti současné úpravě tento způsob zániku manželství již výslovně nestanoví. Stejně tomu je v německé i rakouské právní úpravě.

MANŽELSKÉ MAJETKOVÉ PRÁVO

-majetek patřící oběma manželům se podle NOZ nazývá společné jmění, které může podléhat:

A) Zákonnému režimu: Do SJM patří vše, co bylo pořízeno společně za trvání Manželství X majetek získaný dědictvím, darem, sloužící osobní potřebě

-výlučný majetek- před manželství vlastní motorku → v manželství prodej a koupě auta → auto patří tomu, kdo vlastnil motorku plus motorka/ auto ukradena, platba pojišťovny opět majiteli motorky/ auta

Dluhy: vždy společné X 2 výjimky

- dluh vázne na výlučném majetku 1 z manželů (dědictví s dluhem)
- dluh převezme 1 z manželů bez souhlasu druhého a současně se nejedná o obstarání

B) Smluvný režim

- manželé snoubenci mohou zákonný režim upravovat před i po uzavření sňatku, ale vždy jako veřejnou listinu = vždy formou notářského zápisu → soukromá listina není právně platná

½ → varianta: oddělených jmění, odloženého vzniku společného jmění, zúžení/ rozšíření zákonného rozsahu společného jmění

½ → změny mohou být neomezené - u již existujícího SJ, u budoucího SJ- aktiva i pasiva

X nelze změnami upravovat obvyklé vybavení domácnosti

X existují zákonné výjimky

C) Soudní režim

- jde o reakci soudu na závažný důvod → 1 z manželů je marnotratný, podstupuje nepřiměřená rizika nebo začal podnikat ↔ návrh jednoho z manželů na zúžení nebo zcela zrušení SJM

Dluh, který vznikl za trvání manželství i jednomu z manželů, může být také proti majetku, který je ve SJM X Dluh vznikl proti vůli druhého z manželů, ten musí svůj nesouhlas uplatnit u věřitele hned poté, co se o dluhu dozvěděl → Exekutor postihne majetek ve SJM, jen z jedné poloviny = té které náleží dlužníkovi

→ Pokud manželé do půl roku po vzetí půjčky zúží SJM, pak jde o neplatný právní akt.

Zánik manželství

Smrtí manžela nebo prohlášením jednoho z manželů za mrtvého, nebo rozvodem (tako prohlášením manželství za neplatné - v takovém případě se na něj pohlíží jako na nikdy neuzavřené)

Smrtí - dokladem o nabytí svobody žijícího partnera je úmrtní list dosavadního partnera

Pravomocným rozsudkem soudu prohlášením za mrtvého

Pravomocným rozsudkem soudu 1. stupně po vypořádání majetkové péče o nezletilé děti o rozvodu

Soud může na návrh jednoho z manželů manželství rozvést, jestliže je hluboce a trvale rozvrácen a neplní svou funkci. Na rozvod není právní nárok

Sporný rozvod → soud zjišťuje příčiny, které vedly k rozvratu manželství → v rozsudku, jímž soud manželství rozvádí, soud neurčuje viníka, ale v odůvodnění uvádí zjištěné příčinu rozvratu

Před rozhodnutím o rozvodu manželství rodičů nezletilých dětí soud upraví jejich práva a povinnosti k dětem na dobu rozvodu - komu budou děti svěřeny, kdo komu a kolik bude přispívat na výživu → společná nebo střídavá péče, styk dítěte s rodičem (pokud vůbec nějaký)

Nesporný rozvod → návrh na rozvod podají oba manželé nebo se druhý připojí k návrhu.

+ soud tvrzení M-lů o rozvratu považuje za pravdivé

+ M trvalo alespoň jeden rok a manželé spolu nejméně 6 měsíců nežili

+ poměry nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu byly upraveny dohodou schválenou soudem

+ majetkové poměry M-lé upravili písemnou dohodou (i bydlení, popř. vzájemné výživné pro dobu rozvodu)

→ nejsou splněny všechny podmínky najednou → sporný rozvod

→ soud M nerozvede, pokud by byl rozvod v rozporu se zájmem M-la, který se na rozvratu převážně podílel. Pokud manželé nežijí spolu více jak tři roky

Došlo ke zpřísnění podmínek pro tzv. rozvod

Do šesti měsíců ode dne právní moci rozsudku o rozvodu je možné oznámit na matričním úřadě změnu příjmení - návrat k původnímu - nutné předložit originál rozvodového rozsudku

Společný majetek

- soud upřednostňuje dohodu manželů → lze před/ po zániku manželství
- zákon neklade dohodě žádné omezení + může být uzavřena i ústně
- nedohoda: - každý z manželů může podat k soudu návrh na vypořádání

→ pokud do tří let nedohodou anebo není podána žaloba, nastupuje fikce vypořádání nemovitosti se stanou předmětem podílového spoluvlastnictví stejným dílem, movité věci se stanou majetkem toho, kdo je užívá. Ostatní práva a závazky jsou podílově stejné

→ bydlení: soud zkoumá, kde se nacházela rodinná domácnost, jaká byla práva manželů k bytu/ domu

1. společné právo- soud rozhoduje, kdo bude výlučný, uživatelem a o kompenzaci pro druhého z manželů (nový byt, peníze...), přihlíží k zájmům nezletilého dítěte
2. právo jednoho bylo silnější- druhý z manželů se musí na návrh manžele vystěhovat svěřené dítě do péče

→ výživné: pouze pokud to lze spravedlivě po z manželů požadovat → půjde o výjimečné případy

OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

-fyzické či duševní násilí

-může být uplatňováno vůči kterékoliv osobě žijící v rodinné domácnosti manželů → vyloučení či omezení bydlení násilníka v rodinné domácnosti na šest měsíců, i opakovaně

Pokud násilí přesáhne určitou mez, jedná se pak o trestný čin.

→ násilník nemá nárok na výživné, je vyloučen z dědického řízení po manželově

VZTAHY V RODINĚ

-souhrn práv a povinností, které mají rodiče vůči svému nezletilému dítěti se nazývá rodičovskými právy

-rozhodující úlohu ve výchově mají rodiče:- jsou za ně zodpovědění

-mohou rozhodovat o podstatných záležitostech či událostech života svého dítěte

Všechna práva a povinnosti je rodič povinen realizovat v zájmu dítěte, v případě neshody = může se kterýkoliv z nich obrátit na soud: výběr vzdělání a volby práce, významné lékařské zákroky a určení místa bydliště

Díčí oprávnění: právo mít dítě u sebe, určit místo pobytu dítěte, stýkat se s dítětem X soud může zakázat styk s dítětem, jestliže je to v zájmu zdraví dítěte